

Talking in and out of place

Citation for published version (APA):

Thissen, L. C. S. (2018). *Talking in and out of place: ethnographic reflections on language, place, and (un)belonging in Limburg, the Netherlands*. [Doctoral Thesis, Maastricht University]. Maastricht University. <https://doi.org/10.26481/dis.20180111t>

Document status and date:

Published: 01/01/2018

DOI:

[10.26481/dis.20180111t](https://doi.org/10.26481/dis.20180111t)

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Valorization Addendum: Kansen voor kennisvalorisatie

Considering the relevance of my research for the Netherlands as a whole, I have decided to write this Valorization Addendum in Dutch. This text box covers the main points raised in this addendum.

During the research project, the following valorization activities were carried out:

- Popular publications in local magazines and edited volumes;
- Popular online blog for inhabitants of Roermond about research observations;
- Popular talks on several occasions throughout Limburg;
- Media appearances on local television and radio in Limburg.

The following valorization opportunities are proposed:

- *Campaign 'Inclusive language'*: This dissertation's ethnographic insights may foster awareness within the Netherlands and elsewhere that ideological associations between particular speakers and language resources are not in line with daily realities. A campaign should plea for those speakers who are able to use and understand, and learning, dialect, but who are not recognized as such for different reasons. Spokespersons and role models of this campaign should defy existing stereotypes.
- *Training*: The results of this research could be used to develop training opportunities that teach participants to become aware of their beliefs regarding language use and the inclusionary and exclusionary effects that language practices may have for their interlocutors. Such training would be especially useful for social workers, civil servants, and teachers but could also help to promote self-awareness and open-minded attitudes among primary school pupils.
- *Critical evaluation of policies*: This research encourages policy makers to assess assumptions based on surveys and instead to consider in-depth ethnographic insights into the ways that people shape place attachments and social relations through language practices. These ethnographic insights should be regarded as a thermometer for social cohesion and societal health, which is especially relevant for policy makers dealing with different groups within the Netherlands, language and integration tests, and Dutch youngsters that do not primarily identify with the Netherlands. Moreover, this dissertation strongly recommends avoiding the use of terms such as *autochtoon* and *allochtoon*, since these terms do not cover daily linguistic and cultural realities at all.
- *Linguistic Landscape as a tool*: The expanded 'linguistic landscape' paradigm put forward in this dissertation could be used as a tool for entrepreneurs and shopkeepers who want to optimize their marketing and branding strategies by using different linguistic resources on display and in interaction in their stores.

If you have any questions or you would like to further discuss the valorization opportunities of this research, please contact me via e-mail: lottethissen@hotmail.com.

In dit addendum zet ik uiteen hoe de kennis van mijn proefschrift *Talking In and Out of Place* benut kan worden voor de maatschappij als geheel door een vertaling te maken naar diensten en services.

Kennisvalorisatie tijdens het onderzoek

Vanuit de overtuiging dat etnografisch onderzoek geworteld dient te zijn in de samenleving, heb ik gedurende dit promotieonderzoek verschillende valorisatieactiviteiten ondernomen waarbij ik opgedane kennis heb gedeeld met 'het veld', voornamelijk inwoners van Roermond maar ook van daarbuiten.

Publieke publicaties: Toen duidelijk werd dat ik veldwerk zou gaan doen bij carnavalsvereniging De Katers uit Maasniel, heb ik mezelf en het onderzoek geïntroduceerd door middel van een in dialect geschreven artikel in het gedrukte magazine *KlassjeNeel*. Niet alleen was dit een handige manier om de leden van De Katers op de hoogte te brengen van mijn komst, ik vond het ook belangrijk dat de vereniging wist wat de insteek van mijn onderzoek was en dat ik ten alle tijden mijn recorder desgewenst uit zou zetten. Om de vereniging op de hoogte te houden, heb ik in het magazine van seizoen 2013/2014 eveneens een in dialect geschreven artikel gepubliceerd over de (voorlopige) onderzoeksresultaten. Voor het seizoen 2017/2018 staat wederom een artikel gepland om de vereniging op de hoogte te brengen van de promotie op 11 januari 2018. Daarnaast heb ik samen met mijn promotor Leonie Cornips gepubliceerd in het *Jaarboek van de Vereniging voor Limburgse Dialect- en Naamkunde*.

Publieke online blog: Vanaf 2012 ben ik een samenwerking aangegaan met website *Roermondenaar.nl*. Gedurende een jaar zijn daar zeven blogs van mij gepubliceerd over mijn veldwerkervaringen in Roermond. De website diende als een uitstekend platform om iets terug te geven aan de inwoners van Roermond en hen te informeren over mijn onderzoeksactiviteiten en -bevindingen.

Publieke lezingen: Naast deze verschillende publicaties heb ik eveneens publieke lezingen gegeven. Twee lezingen hebben plaatsgevonden in Roermond. De eerste lezing was tijdens *Salon Remunj* in februari 2012 waar ik geïnteresseerde inwoners van Roermond heb geïnformeerd over de start van mijn veldwerk in de stad. De lezing kan, achteraf gezien, bestempeld worden als kennisvalorisatie alsook voorbereiding op mijn veldwerk omdat ik er belangrijke contacten heb opgedaan voor mijn veldwerk. De tweede lezing in Roermond was tijdens de lenteborrel in 't *Paradies*, een senioren ontmoetingscentrum in het centrum van de stad. Hier heb ik samen met Leonie Cornips een lezing verzorgd over ons onderzoek. Daarnaast hebben we de, om en nabij, honderd aanwezigen laten meedoen aan een *mental map* workshop waarin de deelnemers konden aangeven waar in Limburg het mooiste en lelijkste dialect gesproken wordt.⁸⁷ De andere twee publieke lezingen hebben plaatsgevonden in Laren en Maastricht. In Laren hebben Leonie Cornips en ik een lezing verzorgd bij 't *Limburgs Stamboek van 't Gooi*, bijeenkomsten die voor en door Limburgers worden georganiseerd die buiten Limburg zijn gaan wonen maar die eens per maand samenkomen om dialect te spreken en zich te laten informeren over actuele Limburgse zaken. Onze lezing heeft hen op de hoogte gebracht van ons onderzoek en handvatten meegegeven om duiding te geven aan hun eigen gevoelens van erbij horen (*belonging*) en er niet bijhoren (*unbelonging*) als Limburger buiten Limburg. Tot slot hebben Leonie Cornips en ik een lezing over ons onderzoek verzorgd tijdens de opening van het culturele seizoen, genaamd *Parcours of Arts and Sciences*, in Maastricht. De doelgroep bestond uit geïnteresseerden uit Maastricht en daarbuiten. In deze lezing

⁸⁷ Zie voor uitkomsten van dit *mental map* onderzoek Cornips (in press).

hebben wij verschillende culturele vormen (Facebook pagina's, liedjes over Limburgse identiteit en dialectvertalingen van Harry Potter boeken) de revue laten passeren en duiding gegeven aan de manier waarop taal ingezet wordt als belangrijk instrument in de constructie en beleving van gevoelens van Limburgsheid.

Mediaoptredens: Tijdens het promotietraject heb ik verschillende mediaoptredens gedaan om te praten over mijn onderzoek. In november 2012 is er een uitgebreide reportage gemaakt door omroep L1 waarin ik uitleg en laat zien hoe etnografische methoden werken en wat de waarde daarvan is voor mijn onderzoek naar taalgebruik, plek en *belonging*. Daarnaast ben ik in 2014 geïnterviewd voor het wijkblad van De Donderberg, de wijk waarin ik ben opgegroeid en waar ook Dost Market gelegen is. Dit interview ging zowel over mijn eigen ontwikkeling als over mijn promotieonderzoek in Roermond. In dezelfde periode ben ik geïnterviewd door publiciste Petra Stienen voor haar boek *Terug naar de Donderberg: Portret van een wereldwijk*. In dit boek vraagt zij zich af wat is er geworden van de Donderberg, waar inmiddels mensen vanuit de hele wereld hun thuis hebben gevonden en hoe bewoners, politici en media met vragen over identiteit, migratie en participatie omgaan. Naar aanleiding van ons gesprek heeft zij een passage geschreven over de wisselwerking tussen taal en identiteit met voorbeelden uit mijn onderzoek. In mei 2015 ben ik geïnterviewd door L1 Radio over mijn bijdrage in de bundel *Het dorp en de wereld. Over dertig jaar Rowwen Hèze* (onder redactie van Leonie Cornips en Barbara Beckers) waarin ik ben ingegaan op de manier waarop de band Rowwen Hèze appelleert aan een gevoel van Limburgsheid en verbondenheid door hun dialectmuziek. Tot slot ben ik in juni 2017 geïnterviewd door de regionale omroep van Maastricht voor het programma *Boer Zeuk Sjeng*. In deze reportage heb ik het vermeend chauvinisme van Maastrichtenaren geuid binnen het kader van mijn eigen onderzoek.

Kansen voor kennisvalorisatie

In deze paragraaf zal ik uiteenzetten waar ik kansen voor kennisvalorisatie zie en welke mogelijkheden ik zie om de onderzoeksresultaten en –inzichten van dit proefschrift in te zetten voor de maatschappij als geheel.

Bewustzijns campagne Insluitende taal

Eén van de belangrijkste conclusies van dit proefschrift is dat taalgebruik niet of nauwelijks voorspeld kan worden op basis van de plek waar we ons bevinden, geboren en getogen zijn of de achtergrond en uiterlijke kenmerken van personen. Gedurende ons leven komen we in contact met veel verschillende gesprekspartners en de talige middelen die deze gesprekspartners gebruiken die wij op onze beurt toevoegen aan ons repertoire en al naar gelang kunnen inzetten in bepaalde situaties. Toch heeft dit proefschrift laten zien hoe talige middelen worden geassocieerd met bepaalde gebruikscontexten en sprekers: dialect wordt verwacht bij de carnavalsvereniging, maar niet in de 'Turkse' supermarkt. Het proefschrift heeft laten zien hoe dergelijke associaties kunnen resulteren in het in- en uitsluiten van personen door taalgebruik.

Tijdens het congres *De Dynamiek van het Limburgs* in december 2016 ben ik daarom begonnen met een lans te breken voor hen die het dialect spreken en/of verstaan, maar die niet als zodanig worden (h)erkend om verschillende redenen. Bovendien bepleitte deze lezing een inclusiever begrip van noties als 'Limburger' en 'Limburgs dialect'.

In lijn met deze lezing zou ik graag de campagne *Insluitende taal* willen ontwikkelen die bewustzijn creëert onder inwoners van Limburg en daarbuiten, dat (streek)talen en dialecten niet per se gebonden zijn aan bepaalde sprekers. Op basis van mijn onderzoek, kan deze campagne mensen laten zien wat het met iemand doet wanneer deze persoon indirect wordt uitgesloten, bijvoorbeeld omdat in gesprek met een bepaald persoon automatisch overgeschakeld wordt naar een andere taal dan de taal die deze persoon misschien ook prima spreekt en/of verstaat. In de huidige Nederlandse samenleving waar steeds vaker geluiden opgaan dat inwoners zich niet thuis lijken te voelen, is het cruciaal om zulke campagnes in het leven te roepen zodat mensen zich ervan bewust worden dat dagelijkse praktijken en realiteiten meervoudiger zijn dan de initiële associaties die we allemaal hebben. Om het effect van de campagne te vergroten, zou er gebruik gemaakt moeten worden van aansprekende rolmodellen en woordvoerders die in staat zijn stereotype associaties tussen talen en sprekers uit te dagen en het brede scala aan dagelijkse talige realiteiten en variaties te illustreren.

Trainingen voor professionals, leerlingen en studenten

Voortbouwend op de bewustzijns campagne *Insluitende taal* zouden er interactieve trainingen ontwikkeld moeten worden die deelnemers bewust kunnen maken van de taal-ideologische stereotypen en associaties die zij hebben. Rollenspellen zouden ingezet kunnen worden om deelnemers te laten ervaren welke in- en uitsluitende effecten taalpraktijken kunnen hebben op de gevoelens van erbij horen (*belonging*) en er niet bijhoren (*unbelonging*). Zo kunnen de trainingen handvatten bieden aan deelnemers om gesprekspartners in het vervolg open te benaderen en vaker gebruik te maken van luistertalen en meertalige gesprekken. Deze trainingen zouden met name geschikt zijn voor professionals in de maatschappelijke hulpverlening, ambtenaren en docenten in het lager en hoger onderwijs. Bovendien zouden dergelijke trainingen ook goed gebruikt kunnen worden in het basisonderwijs om een zelfbewuste en onbevangen nieuwe generatie groot te brengen.

Kritische heroverweging van beleid

De inzichten van *Talking In and Out of Place* zouden gezien moeten worden als een pleidooi voor zowel onderzoekers als beleidsmakers en politici om maatschappelijke problemen en uitdagingen niet enkel te verklaren langs etnische scheidslijnen of op basis van achtergronden van mensen. Met dit proefschrift heb ik beoogd te laten zien dat het belangrijk is, zo niet cruciaal, om oog te hebben voor de daadwerkelijke talige en culturele praktijken van mensen en de manieren waarop zij zich thuis voelen, of niet, in bepaalde plekken.

Daarmee moedigt dit proefschrift beleidsmakers aan om etnografisch verkregen inzichten in de maatschappij serieus te nemen en mee te nemen in de besluitvorming en beleidsprocessen. Alleen dan is het mogelijk beleid aan te laten sluiten op de daadwerkelijke behoeften en wensen die leven binnen de maatschappij. Uiteraard kost dit meer tijd en geld, maar dit zou gezien moeten worden als een investering in plaats van enkel een kostenpost. Etnografisch inzicht in de samenleving dient namelijk als een maatschappelijke thermometer voor sociale cohesie en maatschappelijk welzijn.

Bovendien hoopt dit proefschrift een verandering teweeg te kunnen brengen in het

debat over taal en met name over dialect in termen van 'goed' of 'fout', bijvoorbeeld goede of foute spelling of uitspraak. Dit onderzoek heeft laten zien dat er geen 'goed' of 'fout' bestaat en dat het begrip van wat 'goed' of 'fout' is per situatie en gesprekspartner kan verschillen. De oordelen van 'goed' of 'fout' zijn daarmee arbitrair te noemen en het onderstreept wederom dat taal een beweeglijk en constant veranderend proces is dat zich aanpast aan de situatie en context waar mensen zich in begeven en elkaar ontmoeten.

In dit proefschrift is meermaals herhaald dat termen als 'allochtoon' en 'autochtoon' lege hulzen zijn die weinig toevoegen of inzicht bieden in de werkelijke talige en culturele praktijken van mensen. Ik pleit er dan ook sterk voor dat beleidsmakers en politici op zoek gaan naar inclusievere noties om duiding te geven aan onze maatschappij.

Linguistic Landscaping voor ondernemers

In sommige hoofdstukken van *Talking In and Out of Place* is gewerkt met het zogenaamde *linguistic landscape* paradigma (cf. Landry en Bourhis 1997). Dit paradigma onderzoekt welke talige middelen er vertoond worden in publieke ruimtes om zo te bestuderen hoe vitaal bepaalde 'talen' zijn in een gebied. In dit proefschrift heb ik een uitgebreider paradigma ter overweging gegeven dat, naast de focus op het tonen van geschreven taal in publieke ruimtes, ook aanmoedigt het gebruik van talige middelen in interacties te onderzoeken.

Linguistic Landscaping kan ingezet worden als een efficiënt instrument door ondernemers en winkeleigenaren om hun *branding* en marketingstrategieën in kaart te brengen en te optimaliseren. *Linguistic Landscaping* kan ondernemers helpen inzage te krijgen in de manier waarop zij taal het beste kunnen gebruiken om klandizie te trekken en/of te vergroten binnen een bepaald gebied. *Linguistic Landscaping* is in staat informatie te verschaffen over 1) welke geschreven talige middelen het beste getoond kunnen worden in folders en winkels (bijvoorbeeld in etalages, schappen en op prijskaartjes) en 2) welke talige middelen het beste ingezet kunnen worden tijdens interacties met klanten.

Mogelijke partners

Verschillende partners kunnen benaderd worden voor een eerste oriëntatiegesprek waarin verdere samenwerking onderzocht dient te worden. Enkele potentiële interessante partners zijn: Huis voor de Kunsten Roermond, streektaalfunctionaris Ton van den Wijngaard (Limburg) en Jos Swanenberg (Noord-Brabant), verschillende lokale overheden in Limburg (bijvoorbeeld Gemeente Maastricht en Gemeente Roermond), ondernemersraden van winkelcentra (bijvoorbeeld Brusselsepoort Maastricht en Designer Outlet Center Roermond) en welzijnsinstellingen (bijvoorbeeld Wel.Kom Roermond/Venlo).

Heeft u vragen of wilt u graag verder praten over of samenwerken aan de valorisatiemogelijkheden van dit onderzoek, dan kunt u per e-mail contact opnemen: lottethissen@hotmail.com.